

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları : 1055

KURAN'IN
METİNLEŞMESİ ÜZERİNE
[Hulâsatü'l-Beyân fi Te'lîfî'l-Kur'ân]

AHMED CEVDET PAŞA

Çeviren ve Notlandıran:
Doç. Dr. Yaşar AKASLAN

Tashih:
Dilek DOĞAN

ISBN : 978-625-8023-72-5

1. Baskı, Şubat 2022, Ankara, 1.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Bu Eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 17/12/2021
tarih ve 164 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Bu eserin ilmi / edebî redaksiyonu İLK SAY Kurulu
marifetiyle yapılmıştır.

Yayıncı Sertifika No : 48058

Baskı: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ

Ostim OSB Mah. 1256 Cadde No: 11
06370 Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

KUR'AN'IN METİNLEŞMESİ ÜZERİNE

HULÂSATÜ'L-BEYÂN

FÎ TE'LÎFİ'L-KUR'ÂN

AHMED CEVDET PAŞA

Çeviren ve Notlandıran
Doç. Dr. Yaşar AKASLAN

DOÇ. DR. YAŞAR AKASLAN

■

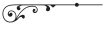
1979 yılında Samsun'da doğdu. İlkokulun ardından hafızlığını ikmal etti. 1999 yılında Samsun İmam-Hatip Lisesini, 2004'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdi. 2007-2010 yılları arasında Ankara Hacı Bayram Camii Aşere-Takrîb-Tayyibe ve Kıraat İhtisas Kursu'nda kıraat eğitimini tamamlayarak mezun oldu. 2008 yılında Ankara Üniversitesi SBE tezsiz yüksek lisans programını; 2013'te de OMÜ İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmî Ana Bilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. 2001-2013 yılları arasında Ankara ve Samsun'da İmam-Hatip olarak görev yaptı. 2013- 2017 yılları arasında OMÜ İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmî Ana Bilim Dalı araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2017 yılında doktor, 2020 yılında doçent oldu. Hâlen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	VII
 AHMED CEVDET PAŞA'NIN HAYATI.....	1
 KUR'AN'IN METİNLEŞMESİ ÜZERİNE -HULÂSATÜ'L-BEYÂN FÎ TE'LÎFÎ'L-KURÂN-.....	15
Hz. Peygamber'in Vahiy Kâtipleri ve Kur'an'ı Cemeden Sahâbiler	22
Ashâb-ı Kirâm Arasında Kurrâ Olarak Şöhret Bulanlar	26
Kıraat İhtilafları.....	34
Mushaf'ın İstinsah Süreci.....	37
Cem' ve İstinsah Faaliyetleri Arasındaki Farklar	42
Hz. Osman Döneminde Gerçekleşen İstinsah Faaliyetiyle İlgili Bazı Hususlar	44

Mushaf'ın İstinsah Zamanı	57
Sûrelerin Tertibi	63

KAYNAKÇA.....	69
---------------	----

HULÂSATÜ'L-BEYÂN FÎ TE'LÎFÎ'L-KUR'ÂN (Orijinal Metin).....	75-104
---	--------

ÖN SÖZ

Kur'an-ı Kerim, ilâhî bir kılavuz olması itibarıyla müminler için hayati öneme sahiptir. Allah'ın kendine muhatap kıldığı insanla iletişime geçmesi, Kur'an'ı hayatının merkezine alan her Müslümanın nâzil olan vahiyleri kavramasını iktiza eder. Hâl böyle olunca ilk âyetin nüzülü ile başlayıp Hz. Peygamber'in vefatıyla son bulan nübüvvet süreci, sonrasında da Kur'an'ın iki kapak arasına getirilip İslâm coğrafyasının muhtelif yerlerine gönderilmek üzere istinsah edilmesi İslâm âlimlerinin gündeminde mühim bir yer tutmuştur. Bu vesileyle onlar Kur'an'ın metinleşmesi konusunda oluşabilecek şüpheleri bertaraf etmek üzere pek çok müstakil eser kaleme almış ya da yazdıkları kitapların bir bölümünü bu önemli mevzuya hasretmişlerdir.

Gerek İslâm tarihi boyunca Müslümanların gerekse son asırlarda Batılıların Kur'an tarihine yönelik merak ettikleri hususlar söz konusudur. Bu bağlamda 19. asırda Avrupa'da Theodor Nöldeke (ö. 1930) ile başlayan Kur'an tarihine yönelik oryantalist faaliyetlerin İslâm dünyasında önemli yansımaları olmuştur. Batılıların, Kur'an'ın korunmasına yönelik -ön yargılı- oryantalist bakış açılarını sözlü ya da yazılı olarak izhar ettikleri platformlarda İslâm dünyası bu

ön yargılara çeşitli sebepler yüzünden geç de olsa cevap verebilmiştir. Bu itibarla İslâm âlimleri, Kur'an'ın muhafazasına matuf olarak oryantalist faaliyetlere cevap sadedinde muhtasar ya da detaylı eserler telif etmişlerdir. Yaşadığı dönem ve ilgi duyduğu alanlar bakımından Ahmed Cevdet Paşa'nın (ö. 1895) yazdığı *Hulâsatü'l-Beyân fi Te'lîfi'l-Kur'ân* adlı risâlesi bu kapsamda değerlendirilebilir.

Ahmed Cevdet Paşa, bir devlet adamı olmasının yanı sıra hukukçu, tarihçi ve edebiyatçı kimliğiyle 19. asrın önemli simalarındandır. Entelektüel kişiliğiyle yaşadığı döneme damga vurmuş, özellikle İslâm hukukuna dair yazılan *Mecelle* ile şöhret bulsa da birçok sahada maharetini göstermiştir. Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşanan modernleşme sürecindeki idari ve ilmî faaliyetlerde önemli rol oynamıştır. Kur'an ve tefsir başta olmak üzere yaptığı çalışmalarda bu alandaki behresini fazlasıyla göstermiştir. Osmanlı'da Kur'an basımının mimarlarından olmasının yanında *Tercüme-i Şerife* ile *Lâhika-i Şerife* adlı eserleri, telifatı açısından onun Kur'an ve tefsir ilmiyle meşguliyetinin tezahürlerindedir. Kur'an tarihine ilişkin kaleme aldığı *Hulâsatü'l-Beyân fi Te'lîfi'l-Kur'ân* ise Kur'an'ın metinleşme tarihi ve bu süreçte yaşanan hadiselerle ilgili Ahmed Cevdet Paşa'nın kıymeti haiz eseridir. Elinizdeki çalışma, mezkûr eserin tercümesini ve gerek duyulduğu durumlarda -ilgili dipnotlarda- eserden bağımsız açıklamaları ihtiva etmektedir. Bu vesileyle çalışmanın ilim dünyasına mütevazı bir katkı sunmasını temenni ederim.

Doç. Dr. Yaşar Akaslan
Samsun-2021